

# Húsvéti népszokások Zalában az 1950-es években

Húsvétkor a tavasz, a természet megújulásának ünnepén számos, még élő, vagy már feledésbe menő szokás, hagyomány élt és még a jelenben is divatos megyénkben, főként Göcsejben és a hetési szélén. A népi szokások közül, amelyek még most is élnek, sikerült néhányat felkutatni.

A húsvéti ünnepek talán a gyermekek számára rejtegetnek legnagyobb örömet. Ekkor halmozzák el a felnőttek az úgynevezett *keresztgyerekeket* ajándékokkal, piros tojással. Amíg ezelőtt huszonöt–harminc évvel az ajándék leginkább fiúknál zsebkendőből, törölközőből, lányoknál fejkendőből állt, most az életszínvonal növekedésével ez is új szint öltött. Most már a Páka, Csesztreg környéki gyerekek karórárt, a lányok kosztümöt, nylonharisnyát kapnak ajándékba.

Falun még ma is él a húsvéti hímes tojás készítése. Gősfán, Páka környékén és több helyütt is az olvasztott viasszal bekent tojást *börzsön* nevű pirosítóba mártják és az alapszínt – a leginkább pirosra festett tojást – hímzéssel díszítik. Népi motívumokkal, *csillagos, fenyőágas, dobköteles, epörgyeleveles, pókos* stb., rajzolják tele a tojást. Az így felcícomázott tojást aztán húsvétkor átadják a gyerekeknek.

A piros tojással együtt aztán babonás szokások is éltek, főleg a Cserta melléken, ahol azt tartották, hogy az ajándék piros tojást nem jó húsvétkor megenni, mert a rontás könnyebben erőt vesz a torkoson. Páka környéki öregek mondták el – szerintük tapasztalatból –, hogy ha húsvét napján eső esik, akkor abban az évben sok búza és vékony rozs termés lesz. Lehet, hogy van valami köze a megállapításnak az igazsághoz, de erről részleteiben csak a meteorológusok tudnának felvilágosítással szolgálni.

A húsvét napján divatos sonkaszentelés már kiveszőben van. Ma már enélkül is jó étvággal fogyasztják a göcseji és hetési dolgozók a húsféléket az ünnepi ebéden. A húsvéthétfői locsolás is kiveszőben van.

Kedves szokás volt, amely Hetésben még most is divat, a mátkálóvasárnap megtartása. E napon a falu fiataljai, leányok, legények összegyűlnek a kocsmánál, vagy egyéb alkalmas helyen és felszólítják egymást a hagyományos mondással *Komáll meg velem, vagy Koma,*

*koma, komáll meg*

, vagy a lányok

*mátka, mátká, mátkállunk, száz esztendeig szánkállunk*

. S ha a felszólított hímes tojása, no meg, aki adja, tetszik, a komaságot (mátkaságot) ezen szavakkal fogadja el:

*Mátul fogva komák (mátkák) vagyunk.*

Szilvágys és Csesztreg környékén nagyobb, férjhez menő lányok úgynevezett *mátkatállal* járkák a kiszemelt házakat. Elmennek ismerőseikhez és e szavakkal lépnek házába, pl:

*Simon Julcsa tiszteli, ha megmátkálná tojást.*

A tojáscsere után aztán

*komaasszony*

megszólítás jár egymásnak.

Úgy két évtizeddel ezelőtt még divat volt Páka környékén, hogy az a lány, aki húsvétig eltartotta a piros almát, az ezen a napon levágta héját és megmosdott vele, tartván azt, hogy egész éven piros lesz tőle. Úgy látszik, ez a babonán alapuló szépítőszer nem vált be, mert most már a lányok itt is más kozmetikát használnak.

A húsvéti szokások egyik hagyományos zalai, főleg zalaegerszegi szokása volt a török időkre emlékeztető határjárás. Ez évben a haladó hagyományokat tovább fejlesztve, meg is tartották Zalaegerszegen.

Ezek a felsorolt ősi szokások, hagyományok lennének a tavasz hasadásának, a húsvét ünnepének zalai epizódjai, amelyek mind-mind az ünnep szépségének emelésére hivatottak. Közülük sok már veszendőbe megy, de a haladó, igazán népi szokások életiben tartása a kultúrmunkásokra vár, mert ezek népi, nemzeti kincsek.

Forrás: Kemes Ödön: Húsvéti népszokások. In. Zalai Hírlap IV. évfolyam 75. szám 1959. 1.